

SUVERENITET REPUBLIKE HRVATSKE NA UNUTRAŠNJIM MORSKIM VODAMA I TERITORIJALNOM MORU U SVJETLU ODREDABA POMORSKOG ZAKONIKA REPUBLIKE HRVATSKE

UDK 321.011:011:341.224/.225:347.799.1 (497.13)

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

Sažetak

U ovom radu obrađen je suverenitet Republike Hrvatske na njezinim unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru. Međutim, kako se ne radi o apsolutnom suverenitetu s obzirom na to da je utvrđeni suverenitet na neki način ograničen pravilima međunarodnog prava, u radu su posebno obrađena ta ograničenja i s aspekta međunarodnog i s aspekta unutarnjeg prava.

Posebno je obrađen neškodljivi prolazak brodova kroz teritorijalno more i neke dijelove unutrašnjih morskih voda Hrvatske imajući na umu pravila međunarodnog prava i odredbe Pomorskog zakonika Hrvatske.

U radu su također posebno obrađene i odredbe Pomorskog zakonika Republike Hrvatske koje reguliraju pravne režime unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora te odredbe nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora koje se odnose na tu materiju.

U skladu s međunarodnim stajalištem, a imajući na umu Ženevsku kodifikaciju prava mora (1958.) i najnoviju kodifikaciju izraženu u novoj Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora (1982.), naša zemlja usvojila je općeprihvaćeni stav o pravu suvereniteta obalne države na pojas mora uz obalu, pa je zato svojim pomorskim zakonikom propisala da se suverenitet Republike Hrvatske na moru prostire na njezine unutrašnje morske vode i na njezino teritorijalno more te na zračni prostor iznad njih, na dno i podzemlje tih morskih prostora.¹

Međutim, kada se govori o suverenitetu obalne države, treba reći da se ne radi o apsolutnom suverenitetu, s obzirom na to što je utvrđeni suverenitet na neki način ograničen. Naime, u teritorijalnome moru suverenitet obalne države opterećen je neškodljivim prolaskom

brodova svih države, bile one obalne ili ne, s tim što se takav režim primjenjuje i u nekim dijelovima unutrašnjih morskih voda. Doduše, dugo se smatralo da su unutrašnje morske vode pod punom suverenitošću obalne države i da za njih vrijedi isti pravni režim kao i na kopnenom dijelu državnog područja. Prihvatanjem, odnosno donošenjem Konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu iz 1958. godine, koja svojim odredbama (članak 5., t.2.) propisuje, odnosno uvodi pravo neškodljivog prolaska u prostorima koji su obuhvaćeni ravnim polaznim crtama kao unutrašnje morske vode, a koji su prije toga smatrani dijelom teritorijalnoga ili otvorenoga mora (takvu istu odredbu sadrži i nova Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine, članak 8., točka 2., unutrašnje morske vode nisu više podvrgnute jedinstvenom pravnom režimu. Danas, unutrašnje morske vode praktički imaju tri pravna režima. Prvi se odnosi na dijelove unutrašnje morske vode koje potpadaju pod potpunu suverenost obalne države (režim mora do crta niske vode, luke isključene iz međunarodnog prometa, ušća rijeka i zahtjevi) i u tim dijelovima obalna država ima vlast identičnu onoj koja ona uživa na svom kopnenom području. Drugi režim u unutrašnjim morskim vodama jest onaj koji se primjenjuje u lukama otvorenima za međunarodni promet.² Treći režim jest režim neškodljivog prolaska, o kojem će se nešto više reći u izlaganju. Pri tom treba istaknuti da sva ograničenja u prometu u unutrašnjim morskim vodama ne vrijede za brodove koji se nalaze u opasnosti zbog elementarnih nepogoda ili neke druge više sile, pa je takvim brodovima, imajući u vidu opće običajno pravo, obalna država dužna dopustiti pristup u bilo koju svoju luku ili sidrište. To se odnosi na sve vrste brodova, uključivši i ratne.

Ipak, izuzimajući dijelove unutrašnjih morskih voda zatvorenih ravnom polaznom crtom nakon usvajanja Konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu (1985.), a koji su prije ubrajani u dijelove teritori-

*Dr. Branka Milošević
Pomorski fakultet Dubrovnik
Dubrovnik

jalnoga ili otvorenoga mora, unutrašnje morske vode pod punom su suverennošću obalne države, jednako kao i kopneni dio njezina područja. Treba istaknuti da je obalna država dužna jedino tolerirati plovidbu unutrašnjim morskim vodama za strane trgovačke brodove radi njihova ulaska u luke otvorene za međunarodni promet, s tim što su ti brodovi za boravka u luci dužni poštivati lučke propise. Strani ratni brodovi, javni brodovi i ribarski brodovi ne smiju uplovljavati u luku bez odobrenja obalne država.

Dakle, uporaba i iskorištavanje mora i morskih bogatstava u unutrašnjim morskim vodama pripadaju samo fizičkim i pravnim osobama obalne države. Jednako tako treba reći da strane države nemaju nikakva prava u zračnom prostoru, na morskom dnu i u podzemlju u granicama unutrašnjih morskih voda i da Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora daje pravo obalnoj državi da propisuje posebne zahtjeve za zaštitu i očuvanje morskog okoliša glede njegova onečišćenja, te da u tom smislu postavlja uvjete za ulazak stranih brodova u njezine luke, odnosno unutrašnje morske vode.

S aspekta međunarodnog prava, na plovidbu u unutrašnjim morskim vodama osim odredaba iz Ženevske kodifikacije i Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora primjenjivat će se i običajno međunarodno pravo, ali i prije zaključeni međunarodni ugovori. Glede granica unutrašnjih morskih voda treba istaknuti da su one posrednim putem utvrđene. Naime, Ženevska kodifikacija i Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora to pitanje rješavaju na posredni način, tj. utvrđivanjem polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora ujedno se utvrđuje i vanjska granica unutrašnjih morskih voda, pa se samim tim određuju i morski prostori koji se smatraju unutrašnjim morskim vodama.

Imajući sve iskazano u vidu, Pomorski zakonik Republike Hrvatske propisuje da unutrašnje morske vode Republike Hrvatske obuhvaćaju:

1. luke i zaljeve na kopnenoj i otočnoj obali
2. dijelove mora između crte niske vode na obali kopna i ravne polazne crte za mjerenje širine teritorijalnog mora navedene u Pomorskom zakoniku Republike Hrvatske, odnosno unutrašnjim morskim vodama smatraju se oni dijelovi mora koji se prostiru od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora u smjeru kopna.

Zaljevom se drži jasno istaknuta uvala uvučena u kopno kojoj je morska površina jednaka površini (ili je veća od površine) polukruga kojemu je promjer jednak dužini ravne crte koja zatvara ulaz u zaljev.

Morska površina u zaljevu mjeri se od crte niske vode uzduž obale zaljeva i ravne crte koja zatvara ulaz u zaljev.

Prema odredbi Pomorskog zakonika (članak 7.) luke otvorene za međunarodni promet u Republici Hrvatskoj su ove: Umag, Novigrad, Poreč, Rovinj, Pula, Raša, Rijeka, Mali Lošinj, Senj, Maslenica, Zadar, Šibenik, Primošten, Split, Korčula, Ploče, Metković i Dubrovnik.

Spomenutom odredbom ostavljena je mogućnost Vladi Republike Hrvatske da može odrediti i druge luke otvorenima za međunarodni promet, što očito govori da je naša zemlja orijentirana na pomorstvo i pomorsko gospodarstvo.

Oslanjajući se na pravila međunarodnog prava, te imajući na umu i opće običajno pravo, Pomorski zakonik Republike Hrvatske u daljnjem tekstu propisuje:

a) da strani trgovački brod smije prolaziti unutrašnjim morskim vodama Republike Hrvatske radi uplovljanja u luku otvorenu za međunarodni promet ili u luku u kojoj je brodogradilište u kojem će biti popravljn, radi isplovljenja iz takve luke, te radi plovidbe između luka otvorenih za međunarodni promet, najkraćim uobičajenim putem, s tim što Ministarstvo može odrediti i drugi način plovidbe stranih brodova unutrašnjim morskim vodama ako to zahtjevaju interesi obrane zemlje ili sigurnost plovidbe;

b) da prijevoz stvari i putnika iz jedne hrvatske luke u drugu (kabotaža) mogu obavljati samo brodovi hrvatske državne pripadnosti, s tim što se kabotažom ne smatra prijevoz osoba stranom jahtom ako se taj prijevoz obavlja bez naplate. Također, propisuje se da se stranom brodu može dopustiti prijevoz praznih kontejnera uz uvjet uzajamnosti kao i prijevoz osoba i stvari između luka Republike Hrvatske ako to zahtjeva gospodarski interes;

c) da je stranom ratnom brodu, stranom javnom brodu, stranom ribarskom brodu, te stranom znanstvenoistraživačkom brodu uplovljenje u unutrašnje morske vode Republike Hrvatske radi ulaska u luku otvorenu za međunarodni promet ili u luku u kojoj je brodogradilište u kojem će taj brod biti popravljen, uvjetovano prethodnim odobrenjem, i to za strani ratni brod od Ministarstva obrane, za strani javni brod i znanstvenoistraživački brod od Ministarstva uz prethodnu suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova i za strani ribarski brod od Ministarstva;

d) da se stranom ratnom nuklearnom brodu, stranom ratnom brodu koji ima nuklearno naoružanje i stranom ratnom brodu koji svojim boravkom ugrožava sigurnost Hrvatske ne može odobriti uplovljenje u unutrašnje morske vode Republike Hrvatske i boravak u hrvatskoj luci;

e) da u lukama Republike Hrvatske mogu istodobno boraviti najviše tri strana ratna broda iste državne pripadnosti, te da boravak stranog ratnog broda u luci Republike Hrvatske ne može trajati duže od 10 dana, te da za vrijeme posjeta u unutrašnjim morskim vodama Republike Hrvatske na stranom ratnom brodu smije biti ukrkana samo brodska posada. Posebnim stavom ostavlja se mogućnost Vladi Republike Hrvatske da može, ako to zahtijevaju državni interesi, odobriti posjet stranih ratnih brodova neovisno o naprijed navedenim uvjetima;

f) da strane jahte i strane brodice namijenjene razonodi, športu ili rekreaciji, mogu ploviti i boraviti u unutrašnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske pod uvjetom da odmah nakon uplovljenja u unutrašnje morske vode Republike Hrvatske, uplove najkraćim putem u najbližu luku otvorenu za međunarodni promet i obave prijavu dolaska pri lučkoj kapetaniji ili lučkoj ispostavi;

g) da su stranim fizičkim i pravnim osobama zabranjena istraživanja, ispitivanja, fotografiranja i mjerenja mora, morskog dna ili morskog podzemlja u unu-

trašnjim morskim vodama Republike Hrvatske, izuzevši one koji su za to dobili odobrenje (Ministarstva);

h) da se u brodogradilištima Republike Hrvatske može obavljati popravak stranih ratnih brodova uz uvjet prethodnog odobrenja Ministarstva obrane, s tim što se to odobrenje daje brodogradilištu za vrijeme potrebno za popravak, ali ne duže od 16 mjeseci. Ako to zahtijevaju državni interesi, Vlada Republike Hrvatske može odobriti i duži boravak.

Strani ratni brod koji se nalazi na popravku može imati samo trećinu posade s osobnim naoružanjem i pripadajućim jednim kompletom streljiva od uobičajenoga mirnodopskog sastava, a također, odmah nakon uplovljenja, dužan je iskrcati gorivo i mazivo, streljivo i druga ubojita sredstva na mjesto koje odredi vojni zapovjednik zadužen za luku u kojoj se obavlja popravak;

i) da se mogu propisati zabranjene zone u unutrašnjim morskim vodama Republike Hrvatske s tim što se takva odluka mora pravodobno objaviti u "Oglasu za pomorce" koji izdaje Hidrografski institut Republike Hrvatske;

j) da se podizanje i održanje uređaja i naprava na moru i pričvršćenih uz morsko dno radi uzgoja morskih bića uvjetuje propisima koje donosi Ministarstvo s tim da se komercijalni uzgoj riba i drugih morskih bića uređuje posebnim zakonom.

Glede teritorijalnog mora, već je rečeno da je suverenitet obalne države, za razliku od kopnenog područja, na teritorijalnom moru, na neki način ograničen pravima trećih država. Naime, pravila međunarodnog prava uspostavljaju pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem, što je zapravo ograničavanje suvereniteta obalne države na tim morskim prostorima.

Ne zna se točno kad je nastalo pravo neškodljivog prolaska, s obzirom na to da se ono postupno razvijalo običajem i priznavanjem tog običaja od država, ali ima mišljenja da je konačno utvrđeno u drugoj polovici osamnaestog stoljeća.⁴

U novije vrijeme, pravo neškodljivog prolaska razmatrano je na Haškoj konferenciji 1930. godine. Međutim, tek 1958. godine, za vrijeme Ženevske kodifikacije, Konvencija o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu određuje što se razumijeva pod neškodljivim prolaskom i propisuje da brodovi svih država, bilo da su one obalne ili ne, uživaju pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem, a posebno određuje da je prolazak neškodljiv sve dotle dok ne dira u mir, red ili sigurnost obalne države.

Na trećoj konferenciji Ujedinjenih naroda donesena je 1982. godine nova Konvencija o pravu mora, koja potanko regulira pitanje neškodljiva prolaska i propisuje da brodovi svih država, obalnih i neobalnih, uživaju pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem, dakle potvrđuje stav glede prava neškodljivog prolaska izražen u odredbi Ženevske konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu. Pod prolaskom teritorijalnim morem razumijeva se plovidba radi:

a) presijecanja tog mora bez uplovljavanja u unutrašnje morske vode ili pristajanja na vanjskom sidrištu ili uz lučke uređaje izvan unutrašnjih morskih voda;

b) ulaska u unutrašnje morske vode ili izlaska iz njih, ili pristajanja na vanjskom sidrištu ili uz lučke uređaje. Također se propisuje da prolazak valja obaviti neprekinuto i bez odlaganja. Međutim, prolazak obuhvaća zaustavljanje i sidrenje, ali samo u tolikoj mjeri koliko su to uzgredni događaji u redovitom tijeku plovidbe ili ih nameće viša sila ili nevolja, ili su radi pružanja pomoći osobama, brodovima ili zrakoplovu u opasnosti ili nevolji.⁵

Nova Konvencija svojim odredbama ovlašćuje obalnu državu da donosi zakone i druge propise koji se odnose na neškodljiv prolazak, ali, naravno u skladu s odredbama Konvencija i drugim pravilima međunarodnog prava, te ujedno propisuje da su strani brodovi dužni poštivati te propise.

Značajna je novina u odnosu prema Ženevskoj konvenciji o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu u tome što nova Konvencija o pravu mora utvrđuje pravo obalne države da u svojem teritorijalnom moru propisuje plovne putove i sustave odijeljenoga prometa, vodeći računa o preporukama Međunarodne pomorske organizacije i o putovima kojima se uobičajeno koristi za međunarodnu plovidbu, te o posebnim značajkama određenih brodova i putova i o gustoći prometa.⁶

Pomorski zakonik Republike Hrvatske, preuzimajući načela međunarodnog prava i odredbe Ženevske kodifikacije i nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, propisuje da svi strani plovni objekti imaju pravo neškodljivog prolaska teritorijalnim morem Republike Hrvatske. Također, određuje da se pod neškodljivim prolaskom plovnog objekta razumijeva plovidba hrvatskim teritorijalnim morem bez uplovljenja u neku hrvatsku luku otvorenu za međunarodni promet, ili plovidba radi uplovljenja u takvu luku ili u luku u kojoj je brodogradilište u kojem će plovni objekt biti popravljen, odnosno radi ispolovljenja iz nje u gospodarski pojas, uz uvjet da se ne narušava mir, red ili sigurnost Republike Hrvatske.

Neškodljivi prolazak strani plovni objekt mora obaviti najkraćim uobičajenim putem, bez prekida i odgode.

Zaustavljanje i sidrenje stranoga plovnog objekta koji se koristi pravom neškodljivog prolaska dopušteno je samo ako je uzrokovano događajima koje nalaže redovita plovidba, odnosno viša sila ili nevolja na moru, ili radi pružanja pomoći osobama, plovnim objektima ili zrakoplovima u opasnosti ili u nevolji, dakle identično odredbama Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora.

Zakonik također utvrđuje da se neškodljivim prolaskom ne smatra prolazak stranoga plovnog objekta teritorijalnim morem Republike Hrvatske ako taj plovni objekt obavlja neku od ovih djelatnosti:

1. prijeti silom ili upotrebljuje silu protiv suvereniteta, teritorijalne cjelokupnosti i Ustavom Republike Hrvatske utvrđenoga pravnog poretka ili se ponaša na takav način kojim se narušavaju načela međunarodnog prava;
2. vježba ili obavlja obuku s oružjem;

3. prikuplja obavijesti ili podatke koji mogu štetiti obrani ili sigurnosti Republike Hrvatske;
4. vrši propagandnu djelatnost kojom se šteti obrani ili sigurnosti Republike Hrvatske;
5. polijeće, slijeće ili prihvaća na brod bilo kakav zrakoplov;
6. lansira, spušta ili prihvaća na brod bilo kakav vojni uređaj;
7. iskrcava ili iskrcava robu, novac ili osobe suprotno carinskim, poreznim ili zdravstvenim propisima ili propisima o kretanju i boravku stranaca u Hrvatskoj;
8. hotimično ili znatno onečišćuje morski okoliš;
9. obavlja ribolov ili ulov drugih morskih bića;
10. obavlja istraživanje, ispitivanje ili mjerenje;
11. obavlja djelatnost radi neovlaštenog uključivanja u bilo koji sustav komunikacija ili neki drugi sustav ili uređaj Republike Hrvatske;
12. obavlja drugu djelatnost koja nije u izravnoj svezi s prolaskom.

Značajno je napomenuti da je ovom odredbom Pomorskog zakonika Republike Hrvatske preuzet u cijelosti članak 19. nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora.

Oslanjajući se na odredbu nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, Pomorski zakonik Republike Hrvatske ostavlja mogućnost da ministarstvo može u unutrašnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske odrediti i propisati obvezne plovne putove ili sustave odijeljenoga prometa, radi sigurnosti plovidbe, za sve ili za neke vrste plovnih objekata s tim da se određeni plovni putovi i sustavi odijeljenoga prometa moraju ucrtati u pomorsku kartu "Jadransko more" i pravodobno objaviti u "Oglasu za pomorce". Jednako tako, on ovlašćuje odgovorni organ da može odrediti pojedine zone u teritorijalnome moru Republike Hrvatske u kojima se privremeno obustavlja prolazak stranih plovnih objekata, s tim da se akt o ustanovljenju takve zone s granicama i drugim potrebnim podacima pravodobno objavi u "Oglasu za pomorce".

Također, posebnom odredbom propisuje da su strani ratni brodovi, tankeri, nuklearni brodovi i brodovi koji prevoze opasne kemikalije ili štetne tvari, prilikom neškodljivog prolaska teritorijalnim morem Hrvatske, dužni ploviti propisanim plovnim putovima i poštivati sustave odijeljenoga prometa u područjima gdje su ti putovi ili sustavi odijeljenoga prometa propisani. Strana podmornica i drugo podvodno prijevozno sredstvo za vrijeme prolaska hrvatskim teritorijalnim morem dužno je ploviti morskom površinom i viti zastavu svoje države.

O namjeri neškodljivog prolaska stranog ratnog broda teritorijalnim morem Hrvatske, država kojoj taj brod pripada obavijestit će diplomatskim putem Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske najkasnije 24 sata prije uplovljenja broda u teritorijalno more, s tim što više od tri ratna broda iste državne pripadnosti ne smiju istodobno plovidti hrvatskim teritorijalnim morem. Strani ratni brod ili strani javni brod za vrijeme prolaska teritorijalnim morem Hrvatske dužni su poštivati i pridržavati se propisa o neškodljivom prolasku koje je Republika Hrvatska donijela i općeprihvaćenih

međunarodnih propisa o sprječavanju sudara na moru. U suprotnome, nakon upozorenja, hrvatski policijski, ratni ili drugi ovlaštteni brod ili zrakoplov ili odgovorno tijelo zahtijevat će da taj brod odmah isplovi iz teritorijalnog mora Republike Hrvatske.

Što se tiče stranoga ribarskog broda, Pomorski zakonik Republike Hrvatske propisuje da je takvu brodu za vrijeme prolaska teritorijalnim morem Hrvatske zabranjen ribolov ili ulov drugih morskih bića u moru ili na morskom dnu, s tim što se ta zabrana ne odnosi na strani ribarski brod koji ima dozvolu za ribolov u određenom području teritorijalnog mora, ali samo dok se nalazi u zoni područja za koju ima dozvolu za ribolov.

Strani ribarski brod za prolaska teritorijalnim morem Republike Hrvatske dužan je ploviti brzinom ne manjom od šest čvorova, bez zaustavljanja ili sidrenja, osim ako je to prijeko potrebno zbog više sile ili nevolje na moru, a jednako tako dužan je imati vidljivo istaknute oznake ribarskog broda.

Na kraju, može se istaknuti da teritorijalno more Republike Hrvatske obuhvaća morski pojas širok 12 (dvanaest) morskih milja, računajući od polazne crte u smjeru gospodarskog pojasa, s tim što je vanjska granica teritorijalnog mora crta kojoj je svaka točka udaljena dvanaest morskih milja od najbliže točke polazne crte, dakle u skladu s odredbom (članak 3. i 4.) nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, kojom se određuje da svaka država ima pravo propisati širinu svoga teritorijalnog mora do granice koja ne prekoračuje dvanaest morskih milja mjerениh od polaznih crta određenih u skladu s Konvencijom.

Pomorski zakonik Republike Hrvatske propisuje da polaznu crtu od koje se mjeri širina hrvatskog teritorijalnog mora čine:

1. crte srednje niske vode uzduž kopnene i otočne obale;
2. ravne crte koje zatvaraju ulaze u luke ili zaljeve;
3. ravne crte koje spajaju točke na obali kopna i na obali otoka, a koje su pojedinačno navedene u spomenutom zakoniku (članak 19.) i koje su ucrtane u pomorskoj karti "Jadransko more", što je izdaje Državni hidrografski zavod.

Također, Pomorski zakonik propisuje da će se pri određivanju ravne polazne crte teritorijalnoga mora dijelom obale smatrati i najizbočenije stalne lučke građevine koje su sastavni dijelovi lučkog sustava.

ZAKLJUČAK

Suverenitet republike Hrvatske na moru prostire se na njezine unutrašnje morske vode i na njezino teritorijalno more koje obuhvaća morski pojas širok dvanaest morskih milja računajući od polazne crte u smjeru gospodarskog pojasa, s tim što je vanjska granica teritorijalnog mora crta kojoj je svaka točka udaljena dvanaest morskih milja od najbliže točke polazne crte. Suverenitet Republike Hrvatske također se prostire i na zračni prostor iznad njih te na dno i podzemlje tih morskih prostora.

Tako utvrđeni suverenitet u skladu je s odredbama (članak 3. i 4.) nove Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, kojom se propisuje da svaka država ima pravo odrediti širinu svoga teritorijalnog mora do granice koja ne premašuje dvanaest morskih milja mjenjenih od polaznih crta određene u skladu s Konvencijom.

Međutim, kad je riječ o suverenitetu obalne države na spomenutim morskim prostorima, treba imati na umu da se ne radi o apsolutnom suverenitetu s obzirom na to da je suverenitet utvrđen pravilima međunarodnog prava i općim običajnim pravom na neki način ograničen. Naime, na teritorijalnom moru i u nekim dijelovima unutrašnjih morskih voda suverenitet obalne države opterećen je neškodljivim prolaskom brodova svih država, bile one obalne ili ne. Doduše, treba reći da, izuzimajući dijelove unutrašnjih morskih voda zatvorenih ravnom polaznom crtom, nakon usvajanja Konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu, a koji su prije ubrajani u dijelove teritorijalnog ili otvorenog mora, unutrašnje morske vode su pod suverenosti obalne države, jednako kao i kopneni dio njezina područja, s tim što je obalna država jedino dužna tolerirati plovidbu unutrašnjim morskim vodama stranih trgovačkih brodova radi njihova ulaska u luke otvorene za međunarodni promet.

Polazeći od tih činjenica Republika Hrvatska svojim zakonom utvrdila je granice unutrašnjih morskih voda i odredila koje su luke otvorene za međunarodni promet, a posebnim je odredbama propisala prava i obveze stranih trgovačkih brodova dok se oni nalaze u unutrašnjim morskim vodama Republike Hrvatske. Jednako tako, preuzimajući načela i pravila međunarodnog prava, Republika Hrvatska odredbama svog Pomorskog zakonika propisala je da svi strani plovni objekti imaju pravo neškodljivog prolaska hrvatskim teritorijalnim morem, ali je posebno odredila što se razumijeva pod neškodljivim prolaskom i što se ne smatra neškodljivim prolaskom, odnosno kada se ne smatra da je prolazak neškodljiv, posebno određujući pojedinačno djelatnosti kojih je obavljanje u suprotnosti sa neškodljivim prolaskom.

Imajući u vidu odredbu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora koja utvrđuje pravo obalne države da u svom teritorijalnom moru propisuje plovne putove i sustave odijeljenoga prometa (što je značajna novina u odnosu prema Ženevskoj konvenciji o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu), Republike Hrvatske svojim Pomorskim zakonikom ostavlja mogućnost da Ministarstvo može u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Hrvatske odrediti i propisati obvezne plovne putove, odnosno sustave odijeljenoga prometa. Pri tome određeni plovni putovi i sustavi odijeljenoga prometa moraju se ucertati u pomorsku kartu "Jadransko more" i pravodobno objaviti. Jednako tako, ovlašćuje se ovlaštenu organ da može odrediti pojedine zone u teritorijalnom moru Hrvatske u kojima se privremeno obustavlja prolazak stranih brodova.

Na kraju, potrebno je posebno istaknuti da je Pomorskim zakonikom pravni režim plovidbe na morskim prostorima na kojima Republika Hrvatska ima svoj

suverenitet reguliran na suvremeni način i njegove su odredbe kompatibilne s pravilima međunarodnog prava, pa je opravdano reći da se mogu smatrati poticajnim za razvoj pomorstva i pomorskoga gospodarstva, a svojim se sadržajem dovoljno skrbe o sigurnosti i očuvanju suvereniteta Republike Hrvatske.

BILJEŠKE

- ¹ Zakon je objavljen u Narodnim novinama, broj 17. od 7. III. 1994.g.
- ² O položaju i pristupu stranih trgovačkih brodova vidi Opću konvenciju o međunarodnom režimu morskih luka sa Statutom kao njezinim dijelom. Konvencija je zajedno sa Statutom potpisana u Ženevi 9. prosinca 1923. i danas je na snazi.
- ³ Javni brod je plovni objekt kojemu je vlasnik, odnosno brodar država ili njezino tijelo, a koji nije ratni brod, i služi samo u negospodarske svrhe.
- ⁴ Vidi pobliže o tome: M. Zoričić, Teritorijalno more, Zagreb, 1953., str. 148.-150.
- ⁵ Vidi članak 18. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, prijevod, grupa autora, red. Davorin Rudolf, Split 1983.
- ⁶ Vidi o tome: B. Vukas, Uređenje međunarodne plovidbe po Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora, Pomorski zbornik, Rijeka 1983., broj 21., str. 49.

LITERATURA

1. V. Brajković, Pomorsko pravo, Zagreb 1950.
2. J. Andrassy, Međunarodno pravo, Zagreb 1976.
3. B. Jakaša, Plovidbeno pravo, Zagreb 1979.
4. B. Jakaša, Međunarodni režim morskih luka, Zagreb 1965.
5. I. Grabovac, Pomorsko pravo, Zagreb 1981.
6. V. Ibler, Sloboda mora, Zagreb 1965.
7. M. Zoričić, Teritorijalno more, Zagreb 1953.
8. N. Katičić, More i vlast obalne države, Zagreb 1953.
9. D. Rudolf, Međunarodno pravo mora, Zagreb 1985.
10. V. Đ. Degan, Međunarodno pravo mora, Zagreb 1989.
11. Ženevska konvencija o teritorijalnom moru i vanjskom morskom pojasu, Ženeva 1958.
12. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora 1982., prijevod, grupa autora, red. D. Rudolf, Split 1983.
13. Pomorski zakonik Republike Hrvatske, 1994.

THE SOVEREIGNTY OF THE REPUBLIC OF CROATIA OVER THE INNER WATERS AND TERRITORIAL SEA IN THE LIGHT OF THE PROVISION OF MARITIME STATUTE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

This paper has dealt with the sovereignty of the Republic of Croatia over its inner waters and the territorial sea. But as the absolute sovereignty hasn't been in question regarding the fact that the established sovereignty has been in a way limited by the rules of the international law this paper dealt with these limitations from the point of view of the international as well as inner law. The free passage through the territorial waters and some parts the inner waters of Croatia has been especially dealt with in compliance with the international law as well as The Maritime Statute. The provisions and regulations of the Maritime Statute regulating inner waters and territorial sea as well as the new Convention of the United Nations of the law of the sea concerning that matter have been specially treated.